

XVII EDYCJA DNI POLSKICH W SUCZAWIE. 10-12 września 2015 r.

We wrześniu 2015 r. po raz siedemnasty Związek Polaków w Rumunii zorganizował Dni Polskie w Suczawie, którym towarzyszy hasło „Bliżej siebie”. Spotkanie w siedzibie Domu Polskiego otworzył prezes ZP Gerwazy Longher, głos zabrali także przedstawiciel samorządu Zakopanego – miasta partnerskiego Suczawy oraz przedstawiciel firmy Tymbark – sponsora Dni Polskich. Dniom Polskim towarzyszyła wystawa fotografii przygotowana z okazji 25-lecia działalności Związku Polaków w Rumunii.

Otwarcia polsko-rumuńskiego sympozjum, które odbywało się w ramach Dni Polskich, tym razem pod hasłem „Historyczne i kulturowe aspekty relacji polsko-rumuńskich”, dokonała Elżbieta Wieruszewska-Calistru. Obrady sympozjum toczyły się w Domu Polskim pierwszego dnia w sekcjach: „W kręgu historii” i „W kręgu kultury”, drugiego dnia w sekcji „W kręgu problematyki bukowińskiej”.

Pierwszą część sekcji „W kręgu historii” prowadziła dr Lilia Zabolotnaia reprezentująca Instytut Historii Mołdawskiej Akademii Nauk oraz Narodowe Muzeum Historii Mołdawii w Kiszyniowie. Spotkanie rozpoczęła dr Katarzyna Niemczyk z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach omawiając „Udział możnych polskich w politycznych relacjach Polski z Mołdawią w XV i na początku XVI w. Zarys problemu”. Dr Cristian Alexandru Marin (Călugăreni) analizował relacje hospodara wołoskiego Michała Walecznego z Koroną Polską od 1595 do 1600 r. („Michał Waleczny i Polska”). Na temat rysunku polskiego malarza Kornela Szlegiela zatytułowanego „Bazyli Lupo, wojewoda mołdawski” mówiła moderatorka sekcji dr Lilia Zabolotnaia („Nieznane źródło ilustracyjne na temat rodziny Vasile Lupo”). Dr Mariusz Kulik z Instytutu Historii PAN w Warszawie przedstawił „Obraz Bałkanów w korespondencji lekarza wojskowego Zygmunta Michałowskiego (1877-1878)”. Kolejna referentka – dr Alina Felea z Instytutu Historii Mołdawskiej Akademii Nauk w Kiszyniowie – mówiła o historii rodziny Calmuțchi („Z dziejów rodziny Calmuțchi”). Tematem wystąpienia Eugena Ichima z Bukaresztu była „Polska broń w zbiorach Narodowego Muzeum Wojskowego w Bukareszcie”.

Moderatorem drugiego bloku sekcji „W kręgu historii” był prof. dr hab. Waldemar Rezmer z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Tę część obrad rozpoczął prof. dr hab. Aleksander Smoliński także z UMK w Toruniu, prezentując „Udział II Brygady Legionów Polskich w walkach pod Kirlibabą w styczniu 1915 r.” Przewodniczący sekcji prof. W. Rezmer przedstawił „Misję gen. Roberta Lamezana de Salins w Rumunii w 1919 r.” Następnie kolejno wystąpili dr Nicolae Mareș z Bukaresztu („Piłsudski i Polska w latach 1920-1921 oczami pierwszego rumuńskiego dyplomaty w Warszawie – Alexandru G. Florescu”), dr Radu Florian Bruja i Radu Danu z Uniwersytetu Stefana Wielkiego w Suczawie („Działalność dyplomatyczna Luciana Blagi w Warszawie <1926-1927>”), dr hab. Henryk Walczak prof. Uniwersytetu Szczecińskiego („Dyplomacja polska a stanowisko Nicolae Titulescu w kwestii zawarcia rumuńsko-sowieckiego paktu o nieagresji <1932>”), mgr Robert Mieczkowski z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie („Koncepcja Stanów Zjednoczonych Wielkiej Austrii Aurela Popovici na tle europejskich koncep-

cji federacyjnych”), dr Bogdan-Alexandru Schipor z Instytutu Historii im. A. D. Xenopol w Jassach („Rumunia i Polska w planach bezpieczeństwa dla Europy Wschodniej w drugim dziesięcioleciu okresu międzywojennego”) oraz dr Daniel Hrenciuc reprezentujący miasto Radowce [Rădăuți] („Rumuńsko-polski sojusz wojskowy na tle geopolityki Europy Środkowo-Wschodniej <1919-1939>”).

Popołudniową część sekcji historycznej moderował dr Ion Constantin z Bukaresztu, i jako pierwszy prelegent w tym bloku przedstawił temat „Operacja polska” z okresu Wielkiego Terroru (1937-1938), w świetle nowych źródeł z archiwów KGB”. O ambasadorze RP w Rumunii R. Raczyńskim mówił dr Jarosław Durka z Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie („Roger Raczyński – ambasador RP w Bukareszcie w latach 1938-1940”). Tematem wystąpienia Tomasza Dąbrowskiego z Ośrodka Studiów Wschodnich w Warszawie było „Partnerstwo strategiczne Polski i Rumunii: dotychczasowe osiągnięcia i wyzwania na przyszłość”; prelegent skupił się na trzech sferach współpracy: polityce obronnej i bezpieczeństwie, współpracy w ramach Unii Europejskiej oraz stanowisku obu krajów wobec wschodniego sąsiedztwa (Mołdawia, Ukraina). Kolejny referent – dr inż. Robert Rybak z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu – skupił się na „Współpracy Polski i Rumunii na rzecz umacniania bezpieczeństwa w Europie na przełomie wieków”.

Z zaplanowanych w tym bloku siedmiu wystąpień zabrakło referatów: dr hab. Wandy Krystyny Roman – prof. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu („Losy polskich akt wojskowych po wybuchu II wojny światowej – epizod rumuński 17.09-19.11.1939 r.”), dr Marii Radziszewskiej z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie („Wokół obchodów święta narodowego Rumunii w peerelowskiej szkole”) oraz mgr Aliny Gut z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie („Polacy w Rumunii a polska prasa codzienna w 2014 r.”).

Sekcji „W kręgu kultury” przewodniczył dr hab. Krzysztof Walczak – profesor Uniwersytetu Wrocławskiego. Wystąpiło w niej 9 prelegentów prezentując tematy z zakresu językoznawstwa, literatury, bibliologii, pedagogiki.

Obrady rozpoczął K. Walczak wystąpieniem zatytułowanym „Lektury szkolne Mihaia Eminescu. Księgozbiory biblioteki Gimnazjum Wyższego (I Gimnazjum Państwowego) w Czerniowcach”. „Warstwy zapożyczeń w języku rumuńskim jako świadectwo kontaktów kulturowych” to temat dr hab. Joanny Porawskiej z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, która mówiła o zapożyczeniach w języku rumuńskim przejętych z różnych języków: greckiego, niemieckiego (saskiego), francuskiego, tureckiego, włoskiego, cygańskiego, angielskiego. Referentka podkreśliła, że język rumuński przyjął więcej zapożyczeń niż inne języki, a powodem tego była izolacja rumuńskiego od innych języków romańskich. Recepcję idei Mircea Eliade, które do Polski zaczęły napływać na początku lat 60. XX w. przedstawił Krzysztof Kocjan z Olkusza („Recepcja myśli Mircea Eliade w Polsce”). Reprezentująca Uniwersytet w Białymstoku dr Agata Samsel przypomniała postać Józefiny Duszy – tłumaczki wierszy Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej i jej związki z Polską w wystąpieniu pt. „Między Rumunią a Polską – Józefina Dusza z Rosenkrazów (pseud. Dusza Czara-Stec)”. Z poetką M. Pawlikowską-Jasnorzewską związane było kolejne wystąpienie – „Zapach Jabłek – rumuńskie epizody w życiu Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej” – mgr Magdaleny Neuberg z Przeworska. Na temat Kongresu Pedagogicznego w Bukareszcie, w którym udział wzięło 17 Polaków (w tym 11 na własny koszt) mówił dr hab. Piotr Góldyn prof. Uniwersy-

tetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu („Kongres Pedagogiczny w Bukareszcie w 1927 (1928) r. z polskiej perspektywy”). Rumuńskie edycje wydawnictw kalendarzowych dla polskich emigrantów z lat 1930-1945 przedstawiła dr hab. Ewa Andrysiak prof. Uniwersytetu Łódzkiego („Kalendarze dla Polaków w Rumunii, w świetle źródeł bibliograficznych”). Dr hab. Bogumiła Staniów prof. Uniwersytetu Wrocławskiego zajęła się przekładami literatury rumuńskiej sporadycznie goszczącej w Polsce („Nieznana literatura. O przekładach rumuńskich książek dla dzieci i młodzieży w Polsce”), a dr Mikołaj Brenk z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu przedstawił „Obraz Rumunii z lat 1947-1989 w świetle polskich wydawnictw turystycznych tego okresu”.

W sekcji zabrakło wystąpienia dr Joanny Szczutkowskiej z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy („Polsko-rumuńska współpraca kulturalna w latach 70. XX w.”).

Drugiego dnia – 11 września – obradowała sekcja „W kręgu problematyki bukowińskiej”, przewodniczyła jej prof. dr Olimpia Mitric z Uniwersytetu Stefana Wielkiego w Suczawie. Pierwsza głos zabrała prof. dr hab. Irena Machaj z Uniwersytetu Szczecińskiego, tematem jej wystąpienia była „Tożsamość w warunkach przemian aksjonormatywnych”. Informacje o Polakach, na temat których w okresie międzywojennym pisali Rumuni na łamach dziennika „Glasul Bucovinei” przedstawiła najpierw w języku polskim a następnie rumuńskim prof. dr Olimpia Mitric („Niegdysiejsi Polacy. Przegląd ówczesnej prasy”). Dr Vasile Schipor reprezentujący Radowce [Rădăuți] przybliżył „Analele Bucovinei” – założony w 1994 r. periodyk poświęcony dialogowi na rzecz historii i kultury Bukowiny. Dwa kolejne wystąpienia poświęcone były legionistom. Na temat „Bukowińczycy w Legionach Polskich 1914-1918” mówił dr Jan Bujak z Krakowa. Z kolei dr hab. Krzysztof Nowak prof. Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach zajął się legionistami ze Śląska Cieszyńskiego („Legioniści śląscy na Bukowinie w 1915 r.”).

Uczestnicy Dni Polskich w Suczawie – członkowie KTPN. Od lewej Piotr Goldyn, Ewa Andrysiak, Mariusz Kulik, w drugim rzędzie Krzysztof Walczak, Jarosław Durka oraz Bogumiła Staniów (Uniwersytet Wrocławski) przed wejściem do Domu Polskiego

Program dokumentujący mowę polską na Bukowinie Karpackiej omawiała dr Magdalena Pokrzyńska z Uniwersytetu Zielonogórskiego – współautorka wystąpienia przygotowanego z dr hab. Heleną Krasowską prof. Instytutu Slawistyki PAN w Warszawie („Mowa polska na Bukowinie Karpackiej. Dokumentacja zanikającego dziedzictwa narodowego”). Mgr Adam Rossanith z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie przedstawił „Przemiany etniczne, językowe i religijne w polskich wsiach na Bukowinie na przełomie XX i XXI w.”, mową mieszkańców Bulaju i Rudy zajęła się mgr Karina Stempel-Gancarczyk z Instytutu Slawistyki PAN w Warszawie („Gwara czy mowa pogranicza? Analiza mowy mieszkańców społeczności polskich w Bulaju i Rudzie. Zarys problematyki”), a „Polonica rumuńskie i mołdawskie w Bibliotece Narodowej w Warszawie” przybliżyła dr Agnieszka Barszczewska-Mikulska reprezentująca polską księżnicę narodową.

Każdy blok wystąpień kończył się dyskusją nad przedstawionymi tematami.

Podsumowując spotkanie Elżbieta Wieruszewska-Calistru przypomniła, że zarówno Dni Polskie jak i symposium odbywają się po raz siedemnasty. Po raz pierwszy w takiej formule Dni Polskie miały miejsce w roku 1999, spotkało się wówczas, w rocznicę wybuchu II wojny światowej, kilku historyków z Polski i Rumunii. Odbyło się wówczas także kilka imprez towarzyszących. Z czasem do tytułu Dni Polskie dodano hasło „Bliżej siebie” – to najważniejszy aspekt spotkania, który pielęgnowany jest do dziś, a Związek Polaków w Rumunii stara się tworzyć taką platformę. W 17. edycji Dni Polskich w Rumunii wygłoszono 35 referatów.

Biorący udział w symposium od dziesięciu lat dr Ion Constantinescu, były dyplomata w Warszawie, uważa że jest to najważniejsze wydarzenie w tej części Europy, podkreślił też bogactwo tematyczne symposium.

Stałym elementem Dni Polskich jest promocja wydawnictw Związku Polaków w Rumunii oraz tekstów wpisujących się w tematykę polsko-rumuńską. Prezentowano materiały z symposium z 2014 r. – *Polska i Rumunia. Wspólnie – obok – blisko = Polonia și România. Împreună – alături – aproape* (Suceava 2015) dostępne także w wersji elektronicznej na stronie Związku Polaków w Rumunii, monografię Nowego Sokoła, tomik poezji wiceprezesa ZP w Rumunii Bogdana Polipciuca *Kwiat korzeni* oraz przełożony na język rumuński przez prof. Constantin Geambașu tom Jana Pawła II *Jestem bardzo w rękach bożych...* Pośród publikacji wydanych w Polsce mogących zainteresować Polaków w Rumunii, dr hab. Krzysztof Nowak przedstawił monografię Jakuba Szeli zawierającą rozdział dotyczący jego pobytu na Bukowinie oraz pracę A. Burakowskiego *System polityczny Rumunii* (od 1989 do 2014 r.). Prezentowano także pracę Anny Oczko *Rumuńska Słowiańszczyzna*.

Co roku organizatorzy zapraszają do udziału w Dniach Polskich przedstawicieli romanistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie oraz Towarzystwa Polsko-Rumuńskiego w Krakowie (zarejestrowane w 2001).

W programie XVII Dni Polskich odbyło się także spotkanie z Bogumiłem Luftem autorem książki *Rumun goni za happy endem* (książka ukazała się w wersji polskiej i rumuńskiej).

Drugi dzień Dni Polskich zakończył koncert młodzieżowego Zespołu Regionalnego „Dolina Słomki” ze Stronia w Domu Polskim, a uroczystej kolacji towarzyszył Zespół Artystyczny „Ciprian Porumbescu”.

Trzeci dzień Dni Polskich tradycyjnie kończą polonijne dożynki w Nowym Sokołcu. Po uroczystej mszy św. odbyła się prezentacja plonów i specjalów kulinarnych oraz piknik

i koncert folklorystyczny, w którym udział wzięły zespoły „Mała Pojana” z Pojany Mikuli, „Sołonzanka” z Nowego Sokońca i gościnnie „Dolina Słomki”.

Odbywające się od roku 1999 roku Dni Polskie w Rumunii świadczą, że cykliczne przedsięwzięcie z kulturą polską, w ramach którego odbywa się także sympozjum na temat szeroko pojętych relacji polsko-rumuńskich na przestrzeni wieków wpisało się na stałe w kalendarz imprez organizowanych przez Związek Polaków w Rumunii.

Ewa Andrysiak